

OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE
GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

Številka: 6036-299/2015/33

Datum: 2. 2. 2017

Zadeva: Delodajalci v Predlogu zakona o vajeništvu
Zveza: Zaposilo predstavnikov zbornic

Spoštovani,

Vlada Republike Slovenije je na 155. dopisni seji dne 13. 1. 2017 določila besedilo Predloga zakona o vajeništvu – prva obravnava in ga poslala v obravnavo Državnemu zboru (številka sklepa: 00727-14/2016/14). Predlog zakona o vajeništvu je pripravila medresorska delovna skupina, ki jo je imenovala ministrica za izobraževanje, znanost in šport jeseni 2015, in v katero so bili vključeni predstavniki delodajalcev (zbornice), sindikatov, ministrstev, pristojnih za področje izobraževanja, dela in gospodarstva in Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje.

V zgoraj navedenem Predlogu zakona o vajeništvu je vajeništvo opredeljeno kot oblika izobraževanja¹, v kateri se najmanj 50% izobraževalnega programa izvede kot praktično usposabljanje z delom pri delodajalcih. V obstoječi šolski obliki izobraževanja se praviloma pri delodajalcih izvede 22% izobraževalnega programa.

Sodelovanje delodajalca in šole pri izvajanju izobraževalnega programa se opredeli v načrtu izvajanja vajeništva, ki vsebuje:

- opredelitev in uskladitev ciljev praktičnega usposabljanja z delom vajenca s cilji in obsegom izobraževanja v šoli v skladu z izobraževalnim programom,
- pripravo časovne razporeditve usposabljanja na vajeniškem učnem mestu in izobraževanja v šoli (ciklično, periodično...), pri čemer se upoštevajo tehnološki procesi, ki so značilni za poklic, za katerega se izobražuje vajenec,
- načine in oblike medsebojnega obveščanja o izpolnjevanju vajenčevih obveznosti, izostankih, kršitvah, vzgojnih ukrepah in drugih okoliščinah, pomembnih za izvajanje vajeništva in
- način sodelovanja pri izvajanju zaključnih izpitov.

Vajenec se izobražuje na podlagi pogodbe o vajeništvu, ki jo sklene z delodajalcem. Delodajalec lahko sklene pogodbo o vajeništvu, če:

---

¹ ZV določa, da je vajeniška oblika izobraževanja možna v srednjem poklicnem izobraževanju in v programih nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.

- ima ustrezne delovne pogoje in opremo, o čemer presoja pristojna zbornica
- njegovo poslovanje obsega dejavnost poklica, za katerega se vajenec izobražuje,
- je vpisan v razvid vajeniških učnih mest za praktično usposabljanje vajencev z delom, kar pomeni, da vajencu zagotavlja mentorja², ki ima najmanj srednjo strokovno izobrazbo, pedagoško-andragoško usposobljenost in vsaj tri leta delovnih izkušenj ali mojstrski, delovodski ali poslovodski naziv s področja, za katerega se vajenec usposablja (izjemoma ima mentor lahko samo srednjo poklicno izobrazbo in vsaj pet let delovnih izkušenj),
- v obdobju zadnjega leta pred sklenitvijo pogodbe o vajeništvu zoper njega ni bila izdana pravnomočna sodna odločba zaradi kršitve delovno pravnih predpisov,
- zoper njega ni uveden postopek za prenehanje ali prisilna poravnava,
- v obdobju zadnjega leta pred sklenitvijo pogodbe o vajeništvu zaposlenim izplačuje plače in prispevke za socialno varnost.

V pogodbi o vajeništvu³ so opredeljene pravice in dolžnosti vajenca in delodajalca. Pogodbo o vajeništvu podpišeta delodajalec in vajenec, registrira pa jo pristojna zbornica, ki v postopku registracije preveri skladnost pogodbe o vajeništvu z zakonom.

Obveznosti vajenca v času praktičnega usposabljanja z delom so naslednje:

---

2 Mentor je dolžan usposablјati vajenca v obsegu najmanj 20 odstotkov časa njegovega praktičnega usposablјanja z delom in vajencu nuditi pomoč, redno spremlјati usposablјanje in napredek vajenca, nadzorovati vodenje dnevnika vajenca in oceniti učni izid usposablјanja. Mentor se je dolžan usposablјati po posebnem programu, pri pripravi katerega bodo sodelovale zbornice. Poleg zgoraj navedenih pogojev velja, da mentor ne more biti oseba, ki ji je prepovedano sklepanje delovnega razmerja oziroma opravljanje dela na področju vzgoje in izobraževanja po zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja.

3 Pogodba o vajeništvu mora vsebovati:

1. osebno ime, datum, kraj in državo rojstva, stalno oziroma začasno bivališče vajenca,
2. osebno ime, stalno oziroma začasno bivališče staršev oziroma drugega zakonitega zastopnika vajenca, ki je mladoleten,
3. davčno številko ali enotno matično številko občana (EMŠO) vajenca ter transakcijski račun vajenca,
4. predhodno izobrazbo vajenca,
5. naziv, poslovni naslov, sedež, davčno številko in vrsto dejavnosti delodajalca,
6. kraj opravljanja praktičnega usposablјanja z delom,
7. ime izobraževalnega programa, po katerem se bo izobraževal vajenec, in naziv poklicne izobrazbe, za katero se bo usposablјal,
8. šolsko leto in letnik, v katerega se bo vajenec vpisal po sklenitvi pogodbe,
9. pričetek in trajanje pogodbe,
10. časovno razporeditev in razčlenitev praktičnega usposablјanja z delom,
11. ime in priimek mentorja,
12. pogoje, pod katerimi se pogodba lahko podaljša zaradi neizpolnjenih obveznosti vajenca v šoli, in razloge za prenehanje pogodbe,
13. dolžnosti delodajalca in vajenca,
14. prepoved, da delodajalec vajenca ne bo obremenjeval z deli, ki niso povezana z njegovim praktičnim usposablјanjem z delom,
15. določilo o dnevnem ali tedenskem času in razporeditvi praktičnega usposablјanja z delom,
16. določilo o znesku mesečne vajeniške nagrade v denarni obliki, ki pripada vajencu, in morebitnih drugih plačilih,
17. določilo o povračilu stroškov v zvezi z delom,
18. plačilno obdobje, plačilni dan in način izplačevanja vajeniške nagrade, stroškov v zvezi z delom in morebitnih drugih plačil in navedbo kolektivnih pogodb, ki zavezujejo delodajalca, oziroma splošnih aktov delodajalca, ki določajo pogoje dela.

- da opravlja praktično usposabljanje z delom po navodilih in pod nadzorom delodajalca,
- da redno vodi vajeniški dnevnik,
- da redno izpolnjuje obveznosti po izobraževalnem programu in dosega zahtevane standarde izobraževanja,
- da obvešča delodajalca o bistvenih okoliščinah, ki vplivajo ali bi lahko vplivale na izpolnjevanje njegovih pogodbenih obveznosti, in o vseh spremembah, ki vplivajo na izpolnjevanje pravic iz vajeniškega razmerja,
- da se vzdrži vseh ravnanj, ki glede na naravo dela, ki ga opravlja pri delodajalcu, materialno ali moralno škodujejo ali bi lahko škodovala poslovnim interesom delodajalca,
- da varuje osebne podatke in poslovne skrivnosti delodajalca,
- da se seznani z varnostnimi ukrepi in ukrepi zdravstvenega varstva ter izvršuje druge dolžnosti skladno s predpisi varnosti in zdravja pri delu.

Glede odškodninske odgovornosti vajenca se uporabljajo določbe zakona, ki ureja delovna razmerja.

Delodajalec mora v času, ko se vajenec praktično usposablja z delom:

- vajencu skladno z izobraževalnim programom zagotoviti kakovostno praktično usposabljanje z delom na verificiranem vajeniškem učnem mestu,
- vajencu omogočiti izpolnjevanje obveznosti po izobraževalnem programu v šoli,
- vajencu v skladu s kolektivno pogodbo oziroma do 15. dne v mesecu za pretekli mesec na transakcijski račun vajenca, odprt v Republiki Sloveniji, izplačevati vajeniško nagrado, določeno s tem zakonom,
- vajencu zagotavljati varno in zdravo delo v skladu s predpisi,
- varovati in spoštovati vajenčevo osebnost ter upoštevati in ščititi vajenčevo zasebnost,
- vajencu poleg počitnic v skladu s šolskim koledarjem omogočiti še najmanj šest prostih delovnih dni za pripravo na zaključni izpit,
- vajencu nalagati le dela, ki so določena v izobraževalnem programu za dosego učnih ciljev na praktičnem usposabljanju z delom,
- voditi evidence na področju dela in socialne varnosti v skladu z zakonom,
- zagotoviti zdravstvene preglede, ki ustrezajo tveganjem za varnost in zdravje pri delu.

V času izobraževanja na podlagi pogodbe o vajeništvu vajenec ohrani status dijaka.

Pogodbo o vajeništvu lahko vajenec odpove kadar koli med trajanjem pogodbe o vajeništvu brez obrazložitve; če je vajenec mladoleten lahko to stori le s soglasjem staršev oziroma njegovega zakonitega zastopnika. Delodajalec lahko odpove pogodbo o vajeništvu:

- če je bila sklenjena na podlagi lažnih podatkov,
- če se vajenec brez opravičljivega razloga najmanj pet dni zaporedoma ne vrne na vajeniško učno mesto,
- če postane vajenec zdravstveno nezmožen za izobraževanje za poklic,
- če bi po zdravnikovem mnenju praktično usposabljanje z delom ogrozilo vajenčevo življenje in zdravje,
- če vajenec trajno oboli za boleznijo, ki je po zdravnikovem mnenju nevarna drugim delavcem,
- če vajenec večkrat krši obveznosti, določene z 18. členom tega zakona,
- če je vajenec izključen iz šole,
- v primeru izbrisa učnega mesta iz razvida učnih mest,
- v primeru uvedbe postopka za prenehanje delodajalca ali prisilne poravnave.

Če je vajencu podaljšan status dijaka, se mu pogodba o vajeništvu lahko podaljša, vendar največ za eno leto.

V času praktičnega usposabljanja z delom je vajenec upravičen do vajeniške nagrade, ki jo je delodajalec dolžan izplačevati mesečno v denarni obliki. Mesečni znesek vajeniške nagrade ne sme biti nižji od:

- 250 eurov za prvi letnik;
- 300 eurov za drugi letnik in
- 400 eurov za tretji letnik.

Delodajalec mora vajencu za čas praktičnega usposabljanja z delom zagotoviti povračilo stroškov prehrane in prevoza, stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek na enak način in v višini kot velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki usposablja vajenca. Znesek nagrade ne vključuje dodatkov, obveznih dajatev, ki bremenijo delodajalca in povračila stroškov.

Vajenec ima pravico do najmanj dneva upravičene odsotnosti s praktičnega usposabljanja z delom zaradi osebnih okoliščin in brez nadomeščanja praktičnega usposabljanja z delom v primeru lastne poroke, smrti v družini (starši, bratje in sestre, stari starši) in elementarne nesreče, ki jo utрпи vajenec oziroma njegova družina ter v drugih primerih, določenih s kolektivno pogodbo. V teh primerih in ko se zaradi drugih opravičenih razlogov⁴ praktično ne usposablja z delom je vajenec upravičen do 100 odstotnega nadomestila vajeniške nagrade.

Praktično usposabljanje z delom pri delodajalcu in izobraževanje vajenca v šoli sme trajati skupno največ osem ur dnevno in 36 ur tedensko. V času šolskih počitnic se vajenec lahko usposablja z delom, pri čemer mu mora delodajalec v vsakem šolskem letu omogočiti vsaj 6 tednov neprekinjenih poletnih počitnic in najmanj 8 dni ostalih počitnic, določenih s šolskim koledarjem. Vajenec ima pravico do odmora med delovnim časom in pravico do dnevnega in tedenskega počitka. Ne sme opravljati nadurnega dela in se ne sme praktično usposabljeti z delom ob nedeljah in ob praznikih, ki so z zakonom določeni kot dela prosti dnevi, lahko pa se praktično usposablja z delom največ eno soboto na mesec in ne več kot šest sobot v šolskem letu. Vajenec se ne sme praktično usposabljeti z delom ponoči med 22. in šesto uro naslednjega dne.

Vajenci niso obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovani na podlagi prvega odstavka 18. člena ZPIZ in obvezno zdravstveno zavarovani na podlagi prve alineje prvega odstavka 55.a člena ZZVZZ. Vajenec bo v času praktičnega usposabljanja z delom zavarovan v enakem obsegu in na enak način kot to že velja za dijake, ki se praktično usposablajo na podlagi kolektivnih in individualnih učnih pogodb, ki jih ureja zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Ministrstvo, pristojno za izobraževanje pa bo delodajalcem preko šol povrnilo sredstva za stroške zavarovanja vajencev za poškodbe pri delu in poklicne bolezni.

Ministrstvo, pristojno za izobraževanje bo s pomočjo sredstev ESS v prehodnem obdobju do sredine leta 2022 delodajalcem sofinanciralo stroške nagrade vajencev in strošek mentorja v podjetju, predvidoma 2000 EUR za skupaj cca enoletno usposabljanje (56 tednov) v času triletnega izobraževanja enega vajenca. Kot v obdobju 2008-2013 bo vsako leto objavljen javni razpis, na katerega se bodo prijavljale zbornice skupaj z delodajalci. Poleg tega bo ministrstvo, pristojno za izobraževanje, financiralo usposabljanje mentorjev.

Ministrstvo, pristojno za gospodarstvo bo delodajalcem za vajenca sofinanciralo nadomestila stroškov prevoza in prehrane za vajenca v istem obsegu kot to sicer že počne za dijake, ki imajo z delodajalci sklenjene individualne učne pogodbe za praktično usposabljanje z delom.

Ker v času objave razpisa (23.1.2017) za vpis dijakov v šolskem letu 2017/2018 Predlog zakona o vajeništvu še ni sprejet, je ministrica, pristojna za izobraževanje, sprejela sklep št. 6036-103/2016/2 z dne 9.1.2017 o uvedbi poskusa uvajanja vajeniške oblike izvedbe programov srednjega poklicnega izobraževanja. Tako bo neodvisno od sprejema Zakona o vajeništvu omogočen pričetek izvajanja vajeniške oblike 1.9.2017 v poskusni obliki na omejenem številu šol za omejeno število programov. V

⁴ Drugi opravičeni razlogi so: odsotnosti s praktičnega usposabljanja z delom zaradi bolezni in z zakonom določenih praznikov ter dela prostih dni in ko vajenec ne dela iz razlogov na strani delodajalca.

vajeniški obliki se bo v šolskem letu 2017/2018 možno izobraževati samo v izobraževalnem programu Mizar na Šolskem centru Novo mesto in Šolskem centru Slovenj Gradec, v izobraževalnem programu Kamnosek na Srednji gradbeni, geodetski in okoljevarstveni šoli Ljubljana, v izobraževalnem programu Oblikovalec kovin - orodjar na Srednji poklicni in strokovni šoli Bežigrad-Ljubljana in Šolskemu centru Škofja Loka in v izobraževalnem programu Gastronomske in hotelirske storitve na Srednji šoli Izola in Srednji šoli za gostinstvo in turizem Radenci.

S poskusom bomo preizkusili predloge rešitev iz Predloga zakona o vajeništvu iz prvega odstavka tega dopisa, kar velja tudi za določila v zvezi z vajeniško nagrado in druge prejeme vajenca kot tudi za sofinanciranje stroškov delodajalcem.

Zahvaljujemo se vam za sodelovanje in vas lepo pozdravljamo.

Andreja Barle Lakota

Državna sekretarka

